

Streszczenie

WYCHOWANIE A TOŻSAMOŚĆ NARODOWA DZIECI Z RODZIN POLSKO-LITEWSKICH

Przedmiotem badań prezentowanych w tej rozprawie była tożsamość narodowa dzieci z rodzin polsko-litewskich. Celem teoretycznym rozprawy było zidentyfikowanie wychowawczych uwarunkowań tej tożsamości. Aby zrealizować ten cel dokonano najpierw hermeneutycznego studium fundamentalnych dla pracy kwestii, związanych z rozumieniem fenomenów: tożsamości „ja”, tożsamości narodowej, wychowania i relacji polsko-litewskich. W analizach tych kwestii wykorzystano odniesienia do założeń teoretycznych autorstwa Erika Eriksona (w jego teorii rozwoju tożsamości „ja”), Lecha Witkowskiego (w kluczowym dla tej pracy ujęciu przez tegoż autora elementów tożsamości „ja”: kondycji, koncepcji i kompetencji), Stefana Kunowskiego (w jego warstwicowej teorii wychowania), Jacka Filka (w jego filozoficznej analizie pseudowychowania) oraz Antoniny Kłoskowskiej (w jej propozycji ujęcia układów styczności społecznych, wykorzystanej tu w analizie wychowawczych uwarunkowań tożsamości narodowej dzieci z rodzin polsko-litewskich).

Rezultaty przeprowadzonych analiz zostały wykorzystane w projekcie badań empirycznych, który został zrealizowany w strategii badań jakościowych. Zastosowano w niej metodę studium indywidualnych przypadków oraz technikę wywiadu jakościowego. Badaniu zostały poddane cztery rodziny polsko-litewskie, zamieszkujące pogranicze polsko-litewskie (w Polsce i na Litwie).

Przeprowadzone badania ukazały zróżnicowanie uwarunkowań wychowawczych leżących u podłoża tożsamości narodowej dzieci z rodzin polsko-litewskich oraz odmienne typy tej tożsamości. Analizowane przypadki czworga dzieci z badanych rodzin (dwojga małych i dwojga dorosłych) pozwoliły uchwycić tu dwa zasadnicze typy tożsamości: 1) tożsamość narodową mieszaną, która w przypadku badanych dzieci wiązała się z poczuciem bycia jednocześnie Polką/Polakiem i Litwiną/Litwinem oraz przynależności do obu narodów, a także 2) tożsamość narodową jednorodną, która, pomimo polskiego i litewskiego pochodzenia rodziców, wiązała się z identyfikacją dziecka tylko z jedną narodowością. Zebrany materiał empiryczny pozwala określić zróżnicowaną tożsamość narodową dzieci z rodzin polsko-litewskich jako typową dla pogranicza, na co wskazały badania innych autorów (np. Jerzego Nikitorowicza, Andrzeja Sadowskiego). W pracy podjęto również kwestię praktycznego aspektu poznania pedagogicznego, tu działań wychowawczych ukierunkowanych na wspomaganie rozwoju tożsamości narodowej dzieci z rodzin polsko-litewskich. Kwestia ta została zaprezentowana we *Wnioskach z przeprowadzonych badań*.